

Cikkismertetés: Anyai szorongás és mentálhigiénés szolgáltatások igénybevétele a Covid–19-világjárvány idején

Article review: Levels of depression and anxiety in mothers with young children during the COVID-19 pandemic

Ismertető: Szmolár Mária

Ismertetett cikk: Cameron, E. E., Joyce, K. M., Delaquis, C. P., Reynolds, K., Protudjer, J. L., & Roos, L. E. (2020). Maternal psychological distress & mental health service use during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 276, 765–774. doi: [10.1016/j.jad.2020.07.081](https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.07.081)

Kulcsszavak: anyai; depresszió; szorongás; mentális egészségügyi szolgáltatások; Covid–19
Keywords: maternal; depression; anxiety; mental health services; COVID-19

Beküldve: 2021. 11. 11., doi: [10.24365/ef.v63i1.7547](https://doi.org/10.24365/ef.v63i1.7547)

BEVEZETÉS

Az új koronavírus-járvány következményeként a családok számos pszichológiai, és társadalmi-gazdasági stresszhelyzettel szembesültek és szembesülnek még ma is, melyek megnövekedett egészségügyi szükségletekkel járnak. Jelen tanulmány elsődlegesen az anyai szorongás és depresszió előfordulási arányának változását igyekezett meghatározni a Covid–19-világjárvány alatt, továbbá vizsgálta a klinikailag releváns tünetek kockázati tényezőit. Ugyancsak vizsgálták a mentálhigiénés egészségügyi szolgáltatások igénybevételét és ennek akadályait.

MÓDSZER

Az online vizsgálatban olyan 18 évnél idősebb nők vettek részt, akiknek 0–8 éves korú gyermekük volt (N = 641). A kutatás során vizsgálták a szociodemográfiai adatokat, a világjárvány miatt bekövetkező esetleges munkanélküliséget, a járványhelyzet okozta pénzügyi problémák mértékét, a Covid–19-fertőzésnek való kitettség és a fizikai távolságtartást.

A Felnőtt Mentális Egészségügyi Zavarok Ellenőrzőlistája segítségével (*Adult Mental Health Disorder Checklist, AMHDC*) mérték fel a résztvevők esetleges mentális zavarait.

Az anyai depresszió mérése három különböző skálával történt: azon nők esetében, akiknek gyermeke 0–1,5 éves korú volt, az Edinburgh Születés Utáni Depresszió Skálát (*Edinburgh Postnatal Depression Scale, EPDS*), akiknek a gyermeke pedig 1,5–8 éves volt, az Epidemiológiai Vizsgálatok Központja által kidolgozott Depresszió Kérdőívet (*Center for Epidemiologic Studies – Depression, CESD*), vagy annak revidiált változatát (CESD-R) használták.

Az anyai szorongás tüneteinek felmérésére azon nők körében, akiknek gyermeke 0–1,5 éves volt, a Perinatális Szorongásos Szűrési Skálát (*Perinatal Anxiety Screening Scale, PASS*), míg a Generalizált Szorongás Skála 7 kérdéses változatát (*Generalized Anxiety Disorder 7-item Scale, GAD-7*) azon nők esetében használták, akiknek gyermeke 1,5–8 éves volt.

Az észlelt szociális támogatás mérése a többdimenziós Multidimenzionális Észlelt Társas Támogatás Kérdőívet (*Multidimensional Scale of Perceived Social Support, MSPSS*) alkalmazták. A Módosított Diadikus Kiigazítási Skála (*Revised Dyadic Adjustment Scale, RDAS*) a párkapcsolat minőségének rövid felmérésére szolgált. A Legutóbbi Stresszes Tapasztalatok Kérdőív (*Recent Stressful Experiences, RSE*) az elmúlt hónap és az elmúlt év nehézséget okozó eseményeinek jelenlétére tért ki. Ezenkívül a mentális egészséggel kapcsolatos szolgáltatások igénybevételét is vizsgálták a szerzők által összeállított kérdőív segítségével.

A statisztikai elemzést az IBM SPSS Statistics program 25 verziójával végezték.

EREDMÉNYEK

A vizsgálat alanyainak (N = 641) átlagéletkora 34,2 év volt; a gyermekek életkorát tekintve 267 főnek volt legalább egy, 1,5 évesnél fiatalabb, 388 főnek 1,5–4 év közötti és 273 főnek 5–8 év közötti gyermeke. A résztvevők 91,5%-a házas volt vagy élettársi kapcsolatban élt, 71,4%-a pedig legalább alapfokú végzettséggel rendelkezett. A válaszadók 88,4%-a Kanadában lakott, és 38,6%-a számolt be pénzügyi problémáról. A nők 99,8%-nak nem fordult elő Covid-19 betegség a háztartásában és 99,5%-uk gyakorolta a fizikai távolságtartást.

Az anyai depresszió

A teljes mintában a nők 41,5%-ánál (n = 465) diagnosztizáltak depressziót (ez az EPDS esetében 13 pont és afeletti, a CESD esetében pedig 16 pont vagy afeletti vágóértéknek felelt meg). Azon nők esetében, akiknek gyermeke 0–1,5 éves volt, az anyai depresszió megléte összefüggést mutatott a várandósság előtti mentális egészséggel, az alacsonyabb iskolai végzettséggel, az alacsonyabb jövedelemmel, a járvány következtében fellépő munkanélküliséggel és/vagy anyagi gondokkal, magasabb RSE-értékkel, valamint alacsonyabb MSPSS- és RDAS-értékekkel. Ebben a csoportban a párkapcsolat minősége (EH [esélyhányados] = 0,94, 95%-os megbízhatósági tartomány [MT] [0,89, 0,99], p = 0,31) jelentős védőfaktornak bizonyult a depresszió ellen. Ellenben a magasabb RSE-érték (EH = 1,76, 95% MT [1,03, 2,99], p = 0,038) az anyai depresszió jelentős kockázati tényezője volt. A korábban diagnosztizált mentális zavar ugyancsak növelte az anyai depresszió kialakulásának kockázatát (EH = 5,16, 95% MT [2,63, 1], p < 0,001).

A 1,5–4 éves gyermekkel rendelkező nők esetében az anyai depresszió pozitív kapcsolatban állt a mentális egészséggel, a foglalkoztatás elvesztésével, a pénzügyi problémák meglétével és a magasabb RSE-értékkel. Ebben a csoportban a depressziós tünetek jelenléte negatívan korrelált a háztartások jövedelmével, az MSPSS-értékével,

az RDAS összesített, valamint az elégedettség és kohéziós alszkálákkal értékével.

Azon vizsgálati alanyok esetében, akiknek gyermeke 5–8 éves korú volt, a mentális egészségi állapot (EH = 4,39, 95% MT [1,85, 10,44], p = 0,001) pozitív, a párkapcsolati minőség (EH = 0,90, 95% MT [0,85, 0,96], p = 0,001) pedig negatív kapcsolatban volt az anyai depresszió kialakulásának esélyével.

Az anyai szorongás

A teljes minta 32,6%-a (n = 465) klinikailag releváns mértékű szorongást mutatott (ez GAD-7 esetében 10 pont és afeletti, illetve PASS esetében 26 pont vagy afeletti vágóértéknek felelt meg).

Azon résztvevők, akiknek gyermeke 0–1,5 éves volt, a szorongás mértéke pozitívan korrelált a korábbi mentális egészséggel, anyagi megterheléssel, alacsonyabb iskolai végzettséggel, alacsonyabb jövedelemmel, az alacsonyabb MSPSS-értékkel, az RDAS összesített pontszámával és elégedettségi alszkálájával, valamint a magasabb RSE-értékkel.

A szorongás mértéke pozitív korrelációt mutatott a gyermekvállalást megelőző mentális egészségi állapottal, az RSE értékével, a járvány okozta munkanélküliséggel és a pénzügyi problémákkal mindazon nők esetében, akiknek gyermeke 1,5–4, illetve 5–8 éves volt. Az anyai szorongás mértéke negatívan korrelált az MSPSS-értékkel, valamint az RDAS összesített és elégedettség alszkálájának értékével.

A mentális egészség megóvásását, helyreállítását célzó szolgáltatások igénybevétele

A klinikailag releváns depressziót vagy szorongást mutató anyák 21,4%-a vett igénybe egyéni, 3,5%-uk pedig csoportterápiát. A résztvevők 30,9%-a az interneten keresett információkat, míg 22,1%-a telefonos alkalmazást használt. A szolgáltatások igénybevétele akadályai közé tartozott az időhiány (34,5%), a költségvonzat (17,9%). A válaszadók 15,2%-a nem hitte, hogy szüksége lenne segítségre, 11,6%-uk bizonytalan volt, illetve 5,3%-uk vélte úgy, hogy ezen szolgáltatások nem segítenének állapotukon.

MEGBESZÉLÉS

A szülés előtti és utáni depresszió, valamint az anyai szorongás előfordulási gyakoriságát a Covid-19-világjárvány előtt metaanalízisek 11,9%-ra [95% MT 11,4, 12,5] és 14,8–24,6%-ra [95% MT 13,6–28,0] becsülték. Jelen vizsgálatban a depresszió előfordulási aránya 33,16%, 42,55% és 43,37%, illetve az anyai szorongásé 36,27%, 32,62% és 29,59% volt azon nők körében, akiknek gyermeke 0–1,5, 1,5–4, illetve 5–8 éves volt

ERŐSSÉGEK ÉS KORLÁTOK

Tekintettel az anyák életkorára és az internethozzáférésben tapasztalható egyenlőtlenségekre, az anyai szorongás és depresszió előfordulási gyakoriságának arányai alulbecsültek lehetnek, továbbá a koronavírus-korlátozások előtti adatok értékelése sem történt meg jelen vizsgálatban. Egy jövőbeni leíró longitudinális tanulmány további hasznos eredményekkel szolgálhat.

TANULSÁGOK A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A szakmai közösségnek továbbra is kiemelt figyelemmel kell lennie a különösen veszélyeztetett populációkra a világjárvány alatt, akik korlátozott hozzáféréssel rendelkeznek a mentális egészség megóvását, helyreállítását célzó beavatkozásokhoz.

Információk a szerzőről:

Szmolár Mária, Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Magatartástudományi Intézet, Debrecen, szmolar.maria@gmail.com